

GARAI RENÁTA *

Féldős revízió: a nemzeti dohányboltokat érintő bűncselekmények (2013–2023)

Absztrakt

A dohánytermék-kiskereskedelem átalakításának köszönhetően egy szigorúan szabályozott működési környezet biztosítja a fiatalok fokozott védelmét, emellett az értékesítési rendszer átlátható és ellenőrzött csatornákon történik. Az egyedi arculat (lesötétítés) tükrében a tanulmány átfogóan bemutatja a nemzeti dohányboltok sérelmére elkövetett bűncselekmények jellemzőit, illetve rávilágít a bűnmegelőzés és áldozatvédelem legfontosabb kérdéseire is.

Kulcsszavak: *dohánybolt, bűncselekmények, statisztikai adatok, bűnmegelőzés, áldozatvédelem*

Abstract

Halftime revision: Crimes affecting the national tobacco shops (2013–2023)

After the restructuring of the tobacco retail system in Hungary, a strictly regulated operating environment has ensured increased protection for minors; in addition, tobacco sales take place via transparent and controlled channels. In the light of the special regulations regarding the outside of tobacco shops (namely making it impossible to see into the outlet), this paper comprehensively presents the characteristics of crimes committed against national tobacco shops and their staff, and also highlights the most important issues of crime prevention and victim support.

Keywords: *tobacco shop, crimes, statistical data, crime prevention, victim protection*

* Dr. Garai Renáta PhD, LL.M, tudományos munkatárs, OKRI; oktatási és képzési vezető, MDKSZ; mb. oktató, KRE ÁJK. ORCID: 0009-0009-7211-5919.

Bevezető gondolatok

A fiatalok dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXXIV. törvény (Fdtvtv.) hatálybalépését követően gyökeresen átalakult a hazai dohánytermék-kiskereskedelmi rendszer. A törvény preambuluma szerint célként fogalmazódott meg a társadalom közegészségügyi állapotának jelentős mértékű javítása, a fiatalok fokozottabb védelme, és nem utolsósorban a fogyasztóvédelmi szempontokat érvényre juttató működési forma létrehozása. Jártunkban-keltünkben 2013 nyarán valamennyien észrevehettük, hogy a nemzeti dohányboltok „kakukktójás”-ként tűntek fel a legkülönbözőbb helyszíneken, de ezekre az üzletekre nemcsak az eltérő arculatú működési környezet, hanem másfajta szabályok is jellemzők. Legmarkánsabb különbség, hogy nem tartoznak a kereskedelmi törvény hatálya alá, továbbá az élelmiszerüzletekhez és az üzemanyagtöltő állomásokhoz hasonlóan a kiskereskedelmi alapellátás részei, ennél fogva ellátási kötelezettségük áll fenn (GARAI, 2021: 7).

A szerencsejáték, a kiberbiztonság, a bányászati és földtani tevékenység, továbbá a felszámoló és bírósági végrehajtói területek felügyelete mellett a nemzeti dohányboltokkal összefüggő kérdések is a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (SZTFH) hatáskörébe tartoznak, amely teljeskörűen szabályozza, ellenőrzi és felügyeli a kiskereskedelmi rendszert, az Európai Unió nyomán követhetőségi rendszerében pedig nemzeti azonosítókód-kibocsátó szerepet tölt be. A magyar disztribúciós szisztéma a gyártástól a forgalmazásig nyomán követhető és szigorú szabályozások alapján egységesített zárt láncolat, amelyben a folyamatos és zökkenőmentes ellátás céljából a hatóság a nagykereskedelem működését is felügyeli. Hazánkban ezt megelőzően minimális állami kontroll mellett közel 43 ezer árusítóhely működött,¹ ezzel szemben ma hozzávetőleg csak 5500 helyen történhet a dohánytermékek árusítása (engedéllyel rendelkezők²+kijelöltek). A Magyar Dohány Kiskereskedők Szövetsége (MDKSZ) országos lefedettséggel képviseli a vállalkozások érdekeit, tagja az Európai Dohány Kiskereskedők Szövetségének, ami pedig a nemzeti szövetségeket (*Confédération Européenne des Détaillants en Tabac; CEDT*) tömöríti. A szakszerűség oltárán a dohányboltokra közszolgáltatóként tekintenek, ezért a trafikrendszert szintén állami monopólium keretei között üzemeltető Ausztriában, Olaszországban, Spanyolországban, Belgiumban, Görögországban és Franciaországban is elkötelezettek a folyamatos oktatások és képzések mellett. Fontos

¹ <https://sztfh.hu/tevenysegek/dohanyugyi-felugyelet/>.

² <https://sztfh.hu/nyilvantartasok/engedellyel-rendelkezo-nemzeti-dohanyboltok/>.

kiemelni, hogy az ellenőrzött csatornákon történő értékesítés biztosítása érdekében a szakmai szervezetek támogatják és elősegítik azokat a kezdeményezéseket, amelyek a csempészet, a hamisítás és az illegális kereskedelem elleni jogi védekezést, valamint a bűnmegelőzés és áldozatvédelem mind hatékonyabb megvalósítását szolgálják.

Koncepcióváltás: új forma és tartalom

Az állampolgárok évtizedekig vásárolhattak cigarettát a bevásárlóközpontokban, benzinkutakon vagy egyéb üzletekben, így a dohányboltok nyitásakor sokakat foglalkoztatott a kérdés: miért vannak ennyire lesötétítve ezek a kereskedelmi egységek? Az Fdvtv. 3. § (1) bekezdésében szereplő fogalom meghatározások lényege szerint *elkülönített hely* (egy másik) üzletben fenntartott olyan, térben leválasztott helyiség rész, amely az egyéb jogügyletektől elkülönített módon történő értékesítését teszi lehetővé akként, hogy az árusított termék az értékesítése során, illetve azt megelőzően, vagy azt követően az üzletben tartózkodó fiatalok számára ne legyen látható. *Dohánybolt* minősül az a nem mozgó (és részekre bontás nélkül nem is mozgatható), más üzlettől elkülönült olyan önálló üzlethelyiség, amelynek *külső felületére tekintve* dohánytermék nem látható, és amelyben kizárólag meghatározott termékek forgalmazhatók és szolgáltatások nyújthatók. A beláthatóság tiltásának oka tehát a 18 év alattiak előli elzártság megvalósítása, vagyis ebben rejlik az a jogszabály által nem kötelező, de széles körben elterjedt megoldás, hogy az üzemeltetők kezdetben – a helyiségek bére vétele vagy megvásárlása után – nem találtak jobb és gyorsabban kivitelezhető lehetőséget, mint hogy sötét színű fóliák segítségével oldották meg azt, hogy a dohánytermék kívülről ne legyen látható. Technikailag alkalmazhatnának sötétítő függönyt, más takaró hatású eszközöket vagy akár átrendezhetnék a bútorokat ennek megfelelően, de a fólia töretlenül vezeti a praktikusság listáját. Az ellátórendszer átlátható és szakszerű működése, valamint a pozitív irányú változások ellenpólusaként sajnálatos módon azt is rögzíteni kell, hogy – az üzletek egyedi kialakításából adódóan, a nagyobb bevétel reményében – mindez a bűnelkövetők figyelmét is felkeltette.

A nemzeti dohányboltokat érintő bűncselekmények statisztikája és jellegzetességei

Az elmúlt időszak tapasztalatai azt mutatják, hogy a dohányboltokban elkövetett bűncselekmények leginkább a lopás, garázdaság, rongálás, testi sértés és a rablás köré összpontosulnak (táblázat).

Táblázat:

Rendőri eljárásban regisztrált, nemzeti dohánybolt helyszínen elkövetett bűncselekmények száma az ENYÜBS³ 2013–2022. évi adatai alapján

Bűncselekmény	2013. II. f.é.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Összes
Emberölés	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Garázdaság	0	6	18	26	28	21	28	27	32	34	220
Hivatalos személy elleni erőszak	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Kábítószer birtoklása	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0	4
Kábítószer-kereskedelem	0	0	0	3	0	0	0	0	0	1	4
Kényszerítés	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Kényszerítés hatósági eljárásban	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Kifosztás	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	4
Közveszély okozása	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Lopás	0	161	246	211	164	119	134	115	146	114	1410
Rablás	0	14	39	30	26	18	20	13	15	14	189
Rongálás	0	9	15	7	11	8	9	11	10	7	87
Személyi szabadság megsértése	0	0	1	4	0	0	1	0	0	0	6
Szeméremsértés	0	0	1	1	0	0	1	0	2	4	9
Szexuális kényszerítés	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Testi sértés	0	2	3	12	8	7	11	11	5	9	68
Összesen	0	192	324	297	238	175	206	179	212	184	2007

Az ENYÜBS egy követő jellegű statisztikai rendszer, amelyben az adatokat a nyomozás lezárása után regisztrálják, ennek megfelelően a fenti adatok nem (feltétlenül) a bűncselekmény elkövetésének, hanem a bekerülésének időpontját mutatják. A táblázatban szerepel valamennyi e helyszínt illetően kódolt bűncselekmény, ugyanakkor az adatok helyességét (hitelességét) mindenkor kellő kételkedéssel kell fogadnunk. A működés első hat hónapjában (2013. második félév) is voltak lezárt ügyek (tettenérések utáni gyorsított eljárások, jog-

³ Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika.

erős befejezések), ekként nem minden ügy csúszott/csúszhatott át a 2014-es évre. Ennek ellenére 2013-ban semmilyen bűncselekményt nem regisztráltak nemzeti dohányboltot érintően, melynek oka álláspontom szerint abból eredeztethető, hogy az adatrögzítő felület legördülő menüje akkor még nem tartalmazott ilyen megjelölést, ezt az üzletkategoriót vélhetően később vették fel a választható lehetőségek közé.

A kimutatásban nem szerepel a 2015-ben emberöléssel végződő dohánybolti rablás (Kaposvár), a 2021-re (helyesen) feltüntetett emberölés szerencsére kísérleti szakban rekedt.

A sikkasztás – megtörténte ellenére – egyáltalán nem jelenik meg a dohányboltok statisztikájában, melynek láthatatlansága alapvetően három okra vezethető vissza:

- a tulajdonosok igyekeznek „saját berkeiken belül” megoldani ezeket, és még több százezer forintos (vagy milliós nagyságrendű) kár esetén sem jelentik fel az alkalmazottaikat;
- a cselekmény jogi minősítésének hibája (a sikkasztásokat lopásnak vagy csalásnak tekintik);
- az adatrögzítők nem a nemzeti dohánybolthoz (mint elkövetési helyhez), hanem magához a tulajdonoshoz vagy az üzemeltető gazdasági társasághoz kötik a bűncselekményt, és/vagy teljesen más opciót választanak ki, ezáltal más-más rovatokban lelhetők fel.

A garázdaságról elmondható, hogy az alkoholtartalmú italok értékesítése miatt – főként tavasztól őszig – számos kritika éri a dohányboltokat, hiszen a vásárlók a közelben elhelyezett padokon, útpadkákon vagy éppen a bolt előtt csoportosulva fogyasztják el a termékeket, mely magatartásuk gyakran hangoskodással, veszekedéssel, és nem ritkán verekedéssel végződik – a szemetelésről nem is beszélve. Csak a fővárosi, illetve a nagyvárosi dohányboltok környékén a statisztikában látható 30-35 alkalomnál jóval többször intézkednek a rendőrök éves szinten, mely cselekmények nemcsak az utcán, hanem a boltban is folytatódnak (vagy ott kezdődnek). Felhívnam a figyelmet arra, hogy a garázdaság és a rablás nagyban eltérő tárgyi súlya ellenére közel azonos mértékben jelenik meg, és bár a rablás tipikusan nem marad rejtve a hatóságok előtt, e körben is néhol a helyszínt illető kódolás lehet téves. Az ügyiratot kézben tartó, és az adott cselekményt aktuálisan rögzítő munkatárson múlik csupán, hogy elkövetési helyszíneként mire „kattint” a nyilvántartási felületen, és mivel a személyek igazoltatására, s velük szemben intézkedések foganatosítására a boltban kívül kerül sor, ezek a hiányzó elkövetésszámok valószínűleg a „közterületen”, „egyéb üzletben”, „utcán” vagy ehhez hasonló kategóriák alatt szerepelnek. Az elmúlt tíz év visszajelzései alap-

ján úgy vélem, hogy a nemzeti dohánybolt helyszínen elkövetett garázdaságok száma a táblázatban szereplő adatoknak minimum a duplája, de inkább annál magasabb, a be nem jelentett cselekményekről szót sem ejtve.

A lopások és rongálások terén is nagyfokú látencia sejthető, méghozzá azért, mert a tulajdonosok saját elmondásuk szerint ritkán jelentik ezeket, az esetenként okozott kár összege számukra „nem ér annyit”, hogy azután hossz-
szas rendőrségi procedúrának legyenek kitéve (az elkövetők felkutatásában sem bíznak). A látencia problematikája az egész bűnügyi statisztikai rendszert áthatja, de ehelyütt kifejezetten erre a speciális üzlettípusra vonatkozó megá-
laptásként rögzítettem.

Összefoglalva: a 2023. év adatai még nem szerepelnek a táblázatban, de az eddig ismert cselekmények tükrében a fenti tendenciák változatlanok maradnak.

A „láthatatlan” sikkasztás

Az ügyvezetők értelemszerűen nem mindig elnézők az alkalmazottaikkal, hiszen van az a pont, amikor már ők sem tudnak megértőek lenni, és büntetőeljárás lefolytatását kezdeményezik. Az alábbiakban Magyarország Ügyészsége (Ü), valamint a Rendőrség (R) hivatalos honlapján közzétett, gyakran kamera-felvételekkel is illusztrált esetekből merítettem.

- Az ügyészség jelentős értékre, üzletszerűen, folytatólagosan elkövetett sikkasztás büntetvével vádolta azt a megbízhatónak titulált nőt, aki hét éven keresztül dolgozott üzletvezetőként, amikor a könyvelő hiányra hívta fel a tulajdonos figyelmét: fél év alatt közel 17 millió forint tűnt el. Az alkalmazottak egyöntetűen elmondták, hogy az asszony szerencsejátékozott, napi rendszerességgel – olykor zárás után – adott fel több százezer forint értékű szelvényt, de ezeket nem rendezte, így hiány keletkezett a bevételben (Ü1, 2022; R1, 2021).
- Sikkasztás elkövetése miatt indult eljárás egy fiatal nővel szemben, aki kb. harminc alkalommal vett ki pénzt a kasszából, valamint rendszeresen vitt el dohányárut és alkoholt az üzletből. Az eltulajdonított több mint négymillió forintot utazásokra és ingóságokra költötte (R2, 2021).
- Több alkalmazott is kiraboltatta magát, így például megrendezték, hogy egy férfi kezében kést tartva (R3, 2017); illetőleg egy gáz-riasztó fegyverrel (Ü2, 2015) megfenyegette őket, ezért átadtak részükre egy-egymillió forintot. A rendőrökben már az intézkedések kezdetén kétségek merültek fel, majd az eladók beismerték, hogy valójában nem történt rablás; az egyik esetben albérlőtársak voltak és pénzre volt szükségük, a másikban a bevétel nagy részét az alkalmazott játszotta el.

Ezen túlmenően még számos esetben beszámolhatunk arról, hogy az alkalmazottak egyedül vagy összejárva, a napi bevételek elszámolása során, a nyugtakiadás folyamatának megszakításával, tételsztornózással, selejtezéssel, trafikrablás álcázásával vagy egyéb módon, anyagi haszonszerzés céljából megkárosították a munkaadójukat. A cselekmények minősítésének helyessége ellenére ezeket mégsem jeleníti meg a bűnügyi statisztika, ettől függetlenül ilyen történések is előfordulnak a dohányboltot üzemeltetők terhére.

Erőszakos, megalázó cselekmények: tetteles becsületsértés, garázdaság, testi sértés...

Ezekben a kereskedelmi egységekben bizony az erőszakos cselekményekre is fel kell készülni, ami – lássuk be – egy átlagos munkavállaló számára elképzelhetetlen. A szektor ez idáig 220 garázdaságot és 68 testi sértést szenvedett el, amelyek kapcsán tipikusan arról számolnak be, hogy hözöngenek, kiabálnak, a hűtőknek és a bútorzatoknak nekiesnek, minősíthetetlen hangon beszélnek, bántják vagy megfenyegetik őket; gyakran csoportosan, a köznyugalmat súlyosan megzavarva vagy éppen felfegyverkezve. Azt, hogy pontosan mit kell átélniük a dohánybolti eladóknak, és hogyan telnek a „dolgos” hétköznapok, az alábbi néhány eset, illetve kamerafelvétel-részlet mutatja be.

- Hajánál fogva rángatta, szidalmazta, leköpte és az üzlet elé húzta a dohánybolti eladót egy ittas nő. A sértett megpróbált kiszabadulni támadója szorításából, aki később a közelben lévő sörét is a ruházatára öntötte, illetve a bejárati ajtóba nagy erővel belerúgott (Ü3, 2021).
- A súlyos testi sértés kísérletével vádolt ittas férfi belekötött egy vásárlóba, agresszívan és szitkozódva megindult felé, a karjánál fogva kirángatta az üzletből, miközben veréssel és megöléssel fenyegette. A földre esett véletlen sértettet többször lendületből megrúgta, a lábánál fogva a földön húzta, végül a bántalmazásnak a dohánybolt eladója vetett véget (Ü4, 2022).
- Vásárlói összeszólalkozásból lett garázdaság és bántalmazás, amikor a vádlott egy dohánybolthoz érkezett a nagytestű kutyájával, aminek bejárata előtt egy kisebb kutya várakozott a gazdájára. A vita hevében bedühödött férfi a vásárló kerékpárját rugdálni kezdte, a biciklit és tulajdonosát is a földre döntötte, a dohányüzletben a vásárlók szeme láttára fellökte, majd egy öklütéssel újra a földre terítette. Az üzlet kamerafelvételén látszik, hogy az eladón kívül öt férfi tartózkodott az üzletben, akik mozdulatlanul végignézték a történeteket, nem léptek közbe, nem segítettek a sértettnek (egyikük fizet, hárman sorban állnak, a negyedik pedig éppen jön befelé), miközben a bejárati ajtó is végig nyitva van (Ü5, 2022).

- Egy férfi a sort megkerülve a pultozhoz lépett, aki jelezte neki, hogy ittas személyt nem szolgálhat ki, egyúttal kérte, hogy hagyja el az üzlethelyiséget. A férfi erre dühösen kiabálni kezdett, az eladót szidalmazta, hadonászott és idegesen fel-alá járkált. A vásárlók szóvá tették a viselkedését, ezért velük is üvöltözni kezdett, miközben indulatosan megindult feléjük: egyiküket tenyérrel erősen ellökte, egy asszony nekítolt a plexifalnak, majd a védelmére siető férfit is megütötte. Magatartásának egy harmadik férfi vetett véget, aki az utcáról beszaladva lefogta őt a rendőrök kiérkezéséig. A vádlott ellen végül garázdaság, kapcsolati erőszak, és a bűncselekmény elhárítására idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett súlyos testi sértés büntette miatt indult eljárás, mert az édesanyját is napi szinten szidalmazta, a szóváltások közben rendszeresen tetteleg bántalmazta (Ü6, 2021).
- Vannak olyan empatikus vásárlók, akik az eladókat ért vagy érintő atrocitások alkalmával közbelépnek, bár ennek olykor maguk is az erőszakos formáját választják. Az egyik férfi azért vert meg egy vásárlót, mert az szóváltásba keveredett az eladóval, annak többszöri felszólítása ellenére a dohánybolt bejárata előtt fogyasztott szeszes italt. A vitázó férfi közölte a nővel, hogy a „pulton keresztül foglak kihúzni”, ezt a hangnemet és tiszteletlen viselkedést nehezményezte a vádlott. Odament a férfihoz és ököllel arcon ütötte, aki az egyensúlyát elveszítve a polcnak dőlt, így az ott elhelyezett termékek leestek. Ezután a férfi a padlóra esett, ahol a vádlott a fejét és a felső testét ököllel megütötte, a mellkasán még kétszer meglökte (Ü7, 2022).
- Ugyanannál a dohányboltnál két különböző sértett sérelmére elkövetett életveszélyt okozó testi sértés miatt indult eljárás. A dohánybolt előtt italozó férfi többször is visszament sört venni, de az utolsó alkalommal összevitakozott az eladóval, aki már lezárta a kasszát, nem tudta őt kiszolgálni. A történeteket nehezményezve a bolt előtt a vádlott rátámadott erre a férfira, többször megütötte, még földön fekvő állapotában is nagy erővel többször megrúgta, ebből legalább egy esetben a fején (Ü8, 2021). Néhány hónappal azelőtt vele szemben már vádat emeltek: ekkor ugyanannál a dohányboltnál nagy erővel, ököllel megütött egy másik férfit az arcán, aki ettől hanyatt esett, és a fejét tompítás nélkül a járdába ütve, eszméletét veszítette. Ennek az ügynek a sértettje is súlyos, életveszélyes fejsérülést szenvedett. A Fővárosi Főügyészség felhívta a figyelmet arra, hogy az egyszeri indulati, erőszakos cselekmények, úgymint egy másik ember megütése vagy ellökése, könnyen vezethetnek tragédiához, különösen akkor, ha ittas állapot áll fenn (Ü9, 2021).

Megannyi szituációt lehetne felsorakoztatni az erőszakos cselekmények sorából, hiszen az eladók átérték, amint egy férfi vascsővel bántalmazza volt munkatársát a dohánybolt előtt (Ü10, 2022), ahogyan tanúi voltak annak is, hogy lefejelik a vásárlóikat és hosszú percekig verekednek (Ü11, 2022). Ezen sorok

olvasása és a kamerafelvételek megtekintése közben álljunk meg egy pillanatra, és tekintsünk ezen cselekményekre olyképpen, hogy a dohánybolti eladóknak az a munkahelyük, a saját mindennapi munkakörnyezetük, ahol többségében egyedül kell helyállniuk; más üzletektől eltérően, munkatársak nélkül, külső segítség hiányában kell kezelniük a kialakult helyzeteket. Érdemes kiemelni az ügyészségek indítványát: több ügyben azt kérték, hogy a bíróság tárgyalás mellőzésével, büntetővégzésben, végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést és pénzbüntetést szabjon ki, de a próbaidőre rendeljen el pártfogó felügyeletet, valamint kötelezze az elkövetőt indulatkezelési tréningen való részvételre.

A dohánybolti lopások és rongálások jellemzői

Ezek a kereskedelmi egységek az átlagosnál jóval magasabb biztonsági kockázatú rácsokkal, nyílászárókkal, riasztó- és kamerarendszerekkel vannak felszerelve, ezért a lopásokon túlmutató rongálások által okozott károk adott esetben kiemelkedően nagy összeget képviselnek.

- Berúgta a dohánybolt ajtaját egy férfi és a kasszából ellopott 47 ezer forintot, ebből műszaki cikket (webkamerát, hangfalat, hangfalszettet, videómagnót) vásárolt (Ü12, 2021).
- Egy férfi baltával bontotta ki a dohánybolt falát, majd a résen bemászott az üzletbe. Az elkövetőt a rendőrök néhány órán belül azonosították, a tartózkodási helyén is nagyobb mennyiségű dohányterméket, sorsjegyeket és szeszes italokat foglaltak le (R4, 2020).
- Néhány hét leforgása alatt öt trafikba hatolt be egy férfi, aki leginkább készpénzt és dohányterméket tulajdonított el. Az utolsó betörés alkalmával a rendőrök tetten érték és elfogták, amikor az üzlet kirakatát betörve a helyiségben éppen értékeket keresett (R5, 2020).
- Úgyszintén betörésről érkezett bejelentés, mert az üzlet ajtaját berúgták, majd onnan készpénzt és dohányárukat tulajdonítottak el. A rendőrség fél órán belül elfogta a férfit és az élettársát, az ellopott pénzt, és a cigarettát a ruházatukba rejtve megtalálták (R6, 2020).

Sapka, sál, kendő, kapucni, vagy éppen csuklya, bukósisak, kalap, napszemüveg, póthaj, illetve paróka. Az arcot szinte teljes mértékben eltakaró álcázás nem ismeretlen a dohánybolti munkatársak számára, és a koronavírus okozta veszélyhelyzet miatt elrendelt maszkviselés is vélhetően hozzájárult a bűncselekmények ilyen módon történő elkövetéséhez.

- Egy férfi – megrongálva a dohánybolt ajtaját és üvegtábláját – bemászott az eladótérbe, majd onnan készpénzt és dohányárut vitt el. Hiába viselt maszkot, a lefoglalt kamerafelvételek és az adatgyűjtés eredményeként egy napon belül azonosították és elfogták; beismerő vallomásában elmondta, hogy az eltulajdonított dolgokat értékesítette, és már az összes pénzt elköltötte (R7, 2019; R8, 2020).
- Állampolgári bejelentés érkezett arról, miszerint egy maszkos ember ütlegeli és próbálja betörni a dohánybolt ajtajának üvegét, de mivel ez nem sikerült neki, sietve elhagyta a helyszínt. A személyleírás alapján elfogott férfi kihallgatása során elmondta, hogy egy ingatlanra beugorva lopott kapával felült az általa úgyszintén eltulajdonított kerékpárra, majd azzal indult el a kiszemelt üzlethez azért, hogy üdítőhöz és dohányáruhoz jusson (R9, 2020).

Mindent összevetve a dohányboltok sérelmére elkövetett lopásokat három csoportba oszthatjuk: az első kategóriába az említett, főként zárás után elkövetett úgynevezett betöréses lopások tartoznak, míg a másik leggyakoribb esetkörben elterelik az eladó figyelmét (létrára mászatják, a felső polcra lepakoltatnak vele stb.), vagy az eladó saját figyelmetlensége miatt elől hagyott táskáját, mobiltelefonját, egyéb értéktárgyait tulajdonítják el. Nemzeti dohányboltban ez idáig 1410 lopást és 87 rongálást regisztráltak a statisztikai rendszerben. Itt is hozzá kell tenni, hogy a kisebb értékű lopásokat és az alacsonyabb összegű károkozásokat még most is csekély számban jelentik a vállalkozások, holott a lopásoknál érdemes tudni, hogy egyesek azt folytatólagosan és üzletszerűen követik el, vagyis nemcsak egyetlen üzletben tevékenykedve, azonos vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekednek.

A dohánybolti eladók legnagyobb félelme; a rablások számossága és összevetése

Bár az össz-bűncselekményszámok évekig egyfajta csökkenő tendenciát mutatnak, a különböző médiatartalmak meghökkentő képsorai és a tapasztalati tények nem feltétlenül ezt sugallták a való életben. A bűnözés egyebek mellett feszültséget, nyugtalanságot és súlyos egyéni következményekkel járó félelmet generál (NÉMETH, 2020), ezáltal a rablások számossága és dinamikája erősen megviselte a trafikos közösséget. 2022-ig bezárólag nem kevesebb mint 189 (!) rablás történt az üzletkört érintően, amiből több súlyos/életveszélyt okozó testi sértés keretében valósult meg, az egyik sajnálatos módon emberéletet is követelt, míg a legutóbbi drasztikus támadás (hátizsákba rejtett téglákkal történő bántalmazás) emberölés kísérletét valósította meg (Ü13, 2022).

Néhány példával szemléltetem, hogy mennyire nem nyugodt, eseménytelen és félelemmentes a munkavégzés ezekben az üzletekben.

- Egy nő konyhakést rejtett a pulóvere ujjába, majd a kassza tartalmának átadását követelte. Az eladó a riasztó gombját is megnyomva próbált ellenállni a fenyegetésnek, de az elkövető végül megszerezte a pénztárgép kulcsát, és 450 ezer forinttal elmenekült, a kést pedig az üzletben lévő ládák tetejére dobta (Ü14, 2022).
- Egy férfi megfigyelte a dohányboltot és annak környezetét, majd visszatért egy nagy méretű konyhakéssel, és a napi bevételt követelte. A fenyegetés hatására az alkalmazott a kasszában levő pénzt kitette a pultra, de ez nem volt elegendő számára, mobiltelefonjának töltővel együtt történő átadására is kényszerítette a sértettet. Mivel megzavarták (vásárló érkezett az üzletbe), utóbbiakat végül nem vitte el, hanem a pénzzel elmenekült, végül pedig feladta magát, mert megtudta, hogy nagy erővel keresik (Ü15, 2021; R10, 2021).
- A férfi ittas állapotban, félmeztelenül érkezett a dohányboltba, ahol a bevételt, illetve egy doboz cigaretta átadását követelte, az eladót a nála lévő fegyverrel és késre hivatkozással bántalmazással fenyegette. Ennek hatására az alkalmazott átadott részére 20 ezer forintot, egy cigarettát és egy öngyújtót, de a zsákmányával nem jutott messzire, mert a helyszínre érkező járőrök néhány percen belül elfogták (Ü16, 2021).
- Esti órákban maszkban, orvosi kesztyűben és fegyverrel raboltak ki egy dohányboltot. A két férfi az eladót megkötözte, fegyverrel megfenyegette, és az így megszerzett 500 ezer forinttal elmenekültek. A nyomozók az üzletben szemlét tartottak, lefoglalták a bolt, és a környéken lévő kamerák felvételeit is. A rögzített nyomok és a felvételek alapján gyorsan azonosították az elkövetőket, továbbá lefoglalták azt a terepjárót is, amelyet a rablás elkövetésekor használtak (R11, 2020).
- A déli órákban történt támadás során az elkövető egy 20 centiméter penge-hosszúságú kést tartott az eladó irányába, és felszólította, hogy az összes pénzt pakolja a műanyag szatyorba, illetve „ne ellenkezzen, ha nem akar magának problémát”. A sértett a kasszából kivett 266 ezer forintot a férfinál lévő táskába tette, a vádlott elmenekült. Később a közelben végzett rendőri intézkedésnek folyamatosan és aktívan ellenállt: nem hagyta magát megbilincselni, a rendőrautó szélvédőjét több alkalommal, nagy erővel megütötte (ennek következtében az több helyen betörött), az ajtókilincset kitörte. A férfi csak a földre vitelét követően, többszöri rendőri felszólítás után nyugodott meg valamelyest (Ü17, 2020).
- Úgyszintén fényes nappal történt rablás, amikor az elkövető késsel fenyegette meg az eladót, majd több mint 100 ezer forinttal elmenekült a boltból. A rendőrök a helyszínen végzett adatgyűjtés, valamint a térfigyelő és a biztonsági

kamerák felvételei alapján azonosították a férfit és társát, két órán belül elfogták és előállították őket (R12, 2020).

- Egy férfi a déli órákban ment be az üzletbe, ahol két vásárló jelenléte ellenére törött üveget tartott az eladó nyaka-mellkasa irányába, a bevétel átadását követelve. A sértett nem tett eleget a követelésnek, így a tettes a pult felett átnyúlva kinyitotta a kasszát, és az abból kivett 140 500 forinttal elmenekült. A helyszínre érkező rendőrök röviddel később elfogták és előállították a támadót (Ü18a, 2020; Ü18b, 2020).
- A férfi elhatározta, hogy erőszakkal fog pénzt szerezni magának, ezért a dohányboltban elővette a zacskóba csomagolt, pisztolynak álcázott fadarabot, amelyet az eladóra ráfogva a bevételt követelte. A munkatárs a pénz átadását megtagadta, majd egy érkező vásárló is megzavarta, így a kikészített terméket magához vette, és fizetés nélkül távozott (Ü19, 2021).
- Hamarosan elfogták azt a férfit is, aki a délutáni órákban próbált rablást elkövetni. Azért, hogy szavának nyomatékot szerezzen, előrántott a zsebéből egy 16 centiméter pengeshosszúságú tőrkest, de cselekményét megzavarta egy érkező vásárló (R13, 2020).

Az elmúlt évek tendenciája, hogy a rendőrség olyan gyorsasággal és hatékonysággal kezdi meg az elkövetők felkutatását, hogy azok rövid időn belül feladják magukat, vagy ha ez nem történik meg, a pontos és részletes személyleírásnak, a precíz adatgyűjtésnek és nyomrögzítésnek, s nem utolsósorban a kamerafelvételek nyilvánosságra hozatalának köszönhetően záros határidőn belül rendőrkézre kerülnek. Az sem feledhető, hogy az elkövetők bizonyára előzetesen feltérképezik a helyszínt, zömében helyismerettel rendelkező helyi lakosok, akik egyrészt jártak már az üzletben, másrészt különös ismertetőjegyük, mozgásuk, ruházatuk, hangjuk stb. alapján akár az alkalmazottak, akár az ismerőseik is könnyen felismerik őket (számos dohányboltban nemcsak képet, hanem hangot is rögzítenek).

Dohánybolt vs. ékszerbolt

Fontosnak tartottam összehasonlítani a dohányboltokat más, hasonlóan sokat támadott üzletkategória bűnözési tendenciájával (ha egyáltalán van ilyen), amelyre legmegfelelőbbnek az ékszerboltot/óra- és ékszerüzletet tartottam akkor is, ha ott mostanra többnyire már ketten dolgoznak egyidejűleg. Az évekre lebontott összehasonlító adatok különösebb kommentár nélkül magukért beszélnek. Nemzeti dohányboltban 2014–2021 között 1825 bűncselekményt regisztráltak az ENYÜBS-ben, míg ékszerboltban, továbbá óra- és ékszerüzletben (mindkettőre szűrtünk a lekérdezésben) mindössze 181-et. Mindez azt jelentené, hogy a dohányboltokban tízszer annyi bűncselekményt követnek el, de ez a megállapítás a vizsgált cselekmények tekintetében ijesztőbb képet fest:

garázdaság esetében az arány 187 : 1, lopásnál 1296 : 200 (hat és félszeres), rablásnál 175 : 17 (több mint tízszeres), míg a rongálás vonatkozásában 80 : 15 (több mint ötszörös) a dohányboltokat negatív irányba billentve.

Az egyéb bűncselekményeket nézve látható, hogy emberölést vagy annak kísérletét ékszerboltban egyáltalán nem regisztráltak a rendszerben, kábítószer birtoklása egy alkalommal náluk is megjelent, a személyi szabadság megsértése közel azonos számban van jelen, testi sértés pedig a dohányboltokban közel hússzor annyi esetben történt meg. Kétségtelen, hogy ékszerboltból kevesebb van országshoz, így a fenti párhuzam nem tökéletes, de keresve sem találtam olyan üzletkategóriát, amely bármilyen szempontból összevethető lenne a dohányboltok speciális működési környezetével.

Az elkövetők

A rendőri eljárásban regisztrált elkövetők (ORFK, 2023) nemek közötti megoszlását illetően elmondható, hogy itt is felülreprezentált a férfiak aránya; 80-90 százalékban ők vették célba ezeket az üzleteket, míg a női elkövetők 10-20 százalékban jelentek meg. Az életkort illetően nagyrészt a felnőttek (25–59 év közöttiek) és a fiatal felnőttek (18–24 évesek) részesítik előnyben ezeket az elkövetési helyszíneket, emellett megjegyzendő, hogy az időskorú (60 év feletti) férfi elkövetők száma évek óta emelkedést mutat az előző évekhez képest.

A bűncselekményekkel okozott károk összege

A lopás-rablás-rongálás bűncselekmények összesített káradatai (ORFK, 2023) az első időszakban még igen magasak voltak; 2014-ben és 2016-ban 85 millió forint körül jártak, míg az eddigi legmagasabb kárösszeget 2015-ben könyvelhette el a szektor, amikor ez 160 millió forintot ért el. 2017-től ez a szám nagymértékben csökkenve először 40, majd 30 millió forint környékén állt be, 2022-ben viszont az előző évihez képest majdnem négymillió forinttal emelkedett (34 475 576 forint).

A károkat tekintve minden évben a lopások vezetnek a sort (ez idáig 497 311 772 forint), ezt követi a rablás bűncselekménye (mindösszesen 20 661 311 forint), ami a lopáshoz hasonlóan emelkedett az előző évekhez képest, míg a rongálások összesített értéke 13 248 786 forintot mutat jelenleg. A kiemelkedően magas kárösszegek ellenére szembevetve a rablásokkal (189) megszerzett pénzüsszegek mértéke, ami konkrétan tanúsítja, hogy egy-egy alkalommal átlagosan 100 ezer forintért kockáztatnak az emberek. A bűnös úton való könnyű pénz-

szerzési lehetőséget fontolgató személyek mára talán kezdik megérteni, hogy nemzeti dohányboltban bűncselekményt elkövetni úgymond felesleges: az igen magas felderítési mutatók fényében és a kiemelt tárgyi súlyból eredő büntetési tétel függvényében hangsúlyosan mérlegelniük kell az általuk remélt/ténylegesen megszerezhető pénzüsszegeket.

Közös célok és irányok, dicséretes eredmények

A legsúlyosabb, élet elleni támadásokig fajuló rablások országos szinten tükröt tartottak a társadalomnak és a jogalkotónak egyaránt, de főként a trafikos közösségnek tüzték ki a zászlót a közös célok iránt. Mindezek hatására fokozódott a biztonsági eszközök beszerzése, szigorodtak a pénzkezelési és egyéb belső szabályok, módosultak a kezdetben talán kimondatlan és következtelen eljárásrendek, és egy nagyon határozott védekező mechanizmus eredményeként teljesen mások lettek a prioritások. Az MDKSZ vezetősége folyamatosan monitorozza a statisztikai adatok változásait, célirányos képzések keretében a bűnmegelőzés és áldozatvédelem témaköreiben szüntelenül zajlanak az oktatások. Az emberi élet védelmének elsődlegességére tekintettel haladéktalan intézkedésekre volt szükség a munkatársak hatékonyabb védelme érdekében, ezért nemzetközi projekt keretében az Országos Rendőr-főkapitánysággal együttműködésben elkészítettünk egy edukációs kisfilmet (45 perc, zárt terjesztés), továbbá a Legfőbb Ügyészség is leforgatott egy figyelemfelhívó összeállítást a tárgykörben (Ü20, 2022).

Kollektív erő, összefogás és kooperáció rejlik amögött, hogy valamennyi bűncselekmény felderítési mutatója lineárisan emelkedni tudott, ami az eljáró hatóságok és a trafikosok együttes, dicséretes eredményeként könyvelhető el. Az elkövetők ismertté válása az emberölés, a hivatalos személy elleni erőszak, a kábítószer-kereskedelem, a közveszély okozása, a szeméremszétség stb. vonatkozásában 100 százalékos; a rablások tekintetében az elmúlt években már 94 százalék felett volt, 2020-ban a 100 százalékot is elérte. Nem titkos információ, hogy biztonságtechnikai szempontból a kiskereskedelmi egységek viszonylatában a dohányboltok országsszerte magas színvonalon felszereltek, távfelügyeletre bekötött riasztó- és kamerarendszert üzemeltetnek, füstágyút alkalmaznak, ütészál-ló, lefúrt és időzárás széfeket használnak, pánikgombot működtetnek, gondoskodnak a folyamatos pénzzzállításról stb., ezáltal lassan, de biztosan igyekeznek visszaszorítani a bűnözési kedvet.

Lengyel Antal, az országos szövetség elnöke megjegyezte: „Nem kell mondanom, mert mindenki látja, hogy a dohányboltok mások, mint a többi üzlet. Trafikostársaink

védelme, illetve a munkaerő hosszú távú megőrzése alapvető célkitűzésünk, ezért mindent megteszünk annak érdekében, hogy üzleteink a lehető legbiztonságosabbak legyenek. A bűncselekmények széles skáláját megtapasztaltuk már, sok szomorú eseményt átéltünk, amelyek mindegyikében közösek a könnycseppek. A dohányboltok elleni támadásoknak valóban hírértéke van, viszont úgy gondolom, hogy az eredményes rendőrségi felderítések arányát és a megszerzett pénzüsszegek csekély mértékét kellene kommunikálni. Kezdetben célpontként, újdonságként hatottak a trafikok a bűnelkövetők számára, ugyanakkor mára fogalmazhatunk úgy is, hogy meg lehet próbálni, de nem érdemes!”

Összegzés, zárógondolatok

Komplex és átfogó vizsgálatot folytattunk a nemzeti dohányboltok és azok munkatársai sérelmére megvalósított bűncselekmények tárgyában, mely kutatást az MDKSZ is támogatta, eredményessége érdekében az SZTFH is közreműködött. Zárt csatornákon keresztül ennek keretében kapták meg a trafikosok azt az anonim online kérdőívet (Google-úrlapot), amelyre annak lezárásáig 1412 kitöltés érkezett (az eredmények értékelését lásd GARAI, 2023). A sokatmondó és továbbgondolkodásra ösztönző eredmények korrelációt mutatnak a munkakörülmények és a fluktuáció tekintetében, ami azért sem meglepő, mert a külvilágtól hermetikusan elzárt kereskedelmi egységek koncepciója több tízezer ember munkahelye is egyben.

A gyakorlati tapasztalatok fényében ehelyütt is alátámaszthatjuk, hogy a kriminalitás gerincvonalát jelentő erőszakos bűnözés kiemelkedően veszélyes a társadalomra, emellett hatást gyakorol a közbiztonság megítélésére (NAGY, 2008: 13). A trafikok által elszenvedett, olykor a brutalitás szintjét elérő cselekmények okán ugyancsak „nem a jogkövető magatartás vált szocializációs tényezővé” (NAGY, 2011: 166), ráadásul bizonyos csoportok számára az erőszak az önmegvalósítás eszköze lett (DOMOKOS, 2000: 74–76). Magam is hiszem, hogy a bűnmegelőzésre fókuszálva a bűncselekményszámok látványos visszaesését eredményezheti a kellő megvilágítás vagy a terület áttekinthetővé tétele, ami együttesen gyakorol visszatartó hatást a potenciális bűnözőkre azáltal, hogy a fokozódó kontroll a lebukás veszélyét növeli meg (BARABÁS, 2020: 55). A dohányboltok veszélyességi faktorainak mennyisége viszont már olyan mértékben eszkalálódott, hogy az „ötletszinten felmerülő”, kísérletezgetésen alapuló jogi szabályozás nem tartható fenn tovább; a törvényhozó csak akkor képes adekvát lépéseket tenni az erőszakos bűnözés mérséklése érdekében, ha „megismerkedik a jelenség kriminológiai hátterével, számba veszi a nemzetközileg bevált vagy éppen életképtelennek bizonyult megoldási kísérleteket” (DOMOKOS, 2022: 150). A munkatársak biztonsá-

gának megteremtése (vagy legalább annak elősegítése) érdekében olyan jogszabály-módosításra van szükség, ami valamelyest megnyugtató számukra, és képes kezelni az őket érintő probléma tényadatokkal alátámasztott nagyságát.

De lege ferenda

A dohánytermék-kiskereskedelem 2013. július 1. napjától kizárólagosan az állam hatáskörébe utalt tevékenység, melynek gyakorlását húsz év határozott időtartamra koncessziós szerződéssel átengedve megnyíltak a nemzeti dohányboltok; a vállalkozások jogosultsága húsz évre szól. A magyar állam kinyújtott karjaként működő rendszer 2023 nyarán a tízéves fennállását ünnepelhette, ami kétséget kizáróan valamennyi aspektusból nézve sikertörténet (értékesítési helyek csökkentése, 18 év alattiak kiszolgálási tilalma, jelentős adóbevétel stb.), ezért jövőbeni fennmaradása, illetve majdani meghosszabbítása a jogalkotó által kitűzött célokra is figyelemmel elmaradhatatlan lesz. A félidős revízióként funkcionáló kutatás legmarkánsabb konklúzióként egy észszerű változtatás indokoltságát tárta fel, ami az alábbi érvrendszer alapján feltételek nélkül támogatható, hiszen a módosítás nem erodálja a törvény preambulumban megjelenő jogpolitikai célt sem.

A 18 év alattiakra vonatkozó belépési és kiszolgálási tilalom fenntartása természetesen helyénvaló és továbbra is indokolt, de ennek szükségessége mellett fel kell tennünk a kérdést, hogy a lesötétítéssel egészen pontosan mitől védjük őket? Számtalanszor megfigyelhetjük, hogy kisebb-nagyobb gyermekek ácsorognak és várakoznak fegyelmetlenül vagy éppen türelmetlenül egy-egy dohánybolt előtt, míg a babakocsival érkezők bekiabálják az eladónak, hogy mit szeretnének, hiszen az üzletbe kiskorú személyek még kíséreléssel sem léphetnek be. Amint nyílik az ajtó, a kicsinyek próbálnak bekukucskálni, és a kíváncsiságuk abszolút érthető, mivel el sem tudják képzelni milyen rejtélyes dolgok bújhatnak meg odabent. Néhány pillanat elteltével aztán csalódnuk kell, mert a titkok felfedése nem történik meg abból adódóan, hogy maguk is jól ismerik a felnőttek által onnan kihozott árucikket. A szabályozás által elérjük azt, hogy megvásárlásra kínált állapotukban valóban nem látják az egymás mellett sorakozó dohánytermékeket, viszont e néhány pillanat kivételével megnézhetik és megfoghatják otthon a konyhapulton, szívják füstjét a lakásban, autóban, közterületen. Úgy tűnik tehát, hogy a beláthatóság tiltásával a 18 év alatti személyeket csak a nagykorúak által megvalósított, 15 másodpercnél nem hosszabb idejű vásárlás mozzanatától kíméljük meg.

Tényként összefoglalható, hogy:

- 2022 januárjától bevezetésre került a cigaretták, cigarettadohányok egységes csomagolása, ami azt jelenti, hogy minden cigaretta doboza és vágott dohány tasakja kizárólag egyforma olajzöld (zöldesbarna) színnel készülhet, és semmilyen színjelölés, logó vagy a termék azonosításának könnyebbségére utaló kifejezés nem használható rajta (a márkanév és az azon belüli fajta elnevezése csak azonos típusú és méretű betűvel szerepelhet stb.);
- alkoholtartalmú italok sem értékesíthetők kiskorúak részére, mégis láthatják ezeket bevásárlás közben vagy más kereskedelmi egységben; ezen felül be is léphetnek a többi üzletbe (a dohánytermék miatt más megítélésű, mint a szeszes italok?);
- az utcán és egyéb helyeken dohányzó állampolgárokat a 18 év alattiak úgyszintén látják, emellett pedig (a vásárlás pillanatától eltekintve) tanúi a fogyasztásnak saját környezetükben dohányzó/cigarettát töltő személyek tevékenységének;
- a televízióban és a fiatakorúak által előnyben részesített internetes felületeken a dohányzás tényénél elítélendőbb műsorokat és tartalmakat tekinthetnek meg a kiskorúak;
- a bűnügyi iratok és a terhelti vallomások tanúsága szerint az elkövetők éppen annak okán választják bűncselekményi helyszínként a nemzeti dohányboltokat, mert oda kívülről nem lehet belátni, ez pedig nagymértékű kockázatcsökkentő tényező számukra;
- nem található másik ilyen, vagy ehhez hasonló szabályozással terhelt üzlettípus, ezáltal a beláthatóság tiltásának fennmaradása esetén az erőszakos/élet és testi épség elleni bűncselekmények csökkenésére a trafik-szektorban nincs reális lehetőség;
- a témában született kutatási eredmények és visszajelzések alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy a dohányboltok veszélyességi faktorai példa nélküli módon kiemelkedőek, ebből adódóan az eladók nagy része félelemérzettel tartózkodik a munkahelyén, és jóval nagyobb biztonságot jelentene számukra, ha a beláthatóság tiltása feloldásra kerülne (bűnmegelőzés, áldozatvédelem, segítségnyújtás lehetősége);
- a biztonságos munkakörnyezetet a szektor tagjai ugyanúgy megérdemlik, melynek megteremtése az állam részéről alaptörvényi szinten vállalt, alapvető kötelezettség is egyben [Alaptörvény preambulum, IV. Cikk (1) bekezdés, XVII. Cikk];
- a módosítás nem érintené a 18 év alattiak (közvetlen vagy közvetett) kiszolgáltatásának és dohányboltba való belépésének, továbbá benntartózkodásának tilalmát.

Meglátásom szerint a munkavállalók biztonságának elősegítésére, illetve az emberi élet és testi épség védelmének elsődlegességére tekintettel az elkülönített hely és a dohánybolt fogalmát meghatározó Fdvtv. 3. § (1) bekezdés 5. és 8. pontjának értelmező rendelkezéseit „a termék [...] ne legyen látható”/„külső felületére tekintve dohánytermék nem látható” fordulatok tekintetében módosítani szükséges.

Felhasznált irodalom

- BARABÁS A. T. (2020): Az épített környezeti bűnmegelőzés helye, szerepe és eszközei a szituációs bűnmegelőzés rendszerében. In: BARABÁS A. TÜNDE (szerk.): *Kriminológia MA*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 55–76.
- DOMOKOS A. (2000): *Az erőszakos bűnözés*. Budapest: Hinnova.
- DOMOKOS A. (2011): Az erőszakos bűnözés differenciálódása és a büntetőpolitika Magyarországon. *Jog–Állam–Politika*, 3. évf., 3. szám, 137–152.
<https://jap.sze.hu/images/lapsz%C3%A1mok/2011/3/domokos.pdf>.
- GARAI R. (2021): Bűncselekményt nemzeti dohányboltban? Nem érdemes! *Ügyészségi Szemle*, 6. évf., 4. szám, 6–23. <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2021-04.pdf>.
- GARAI R. (2023): Bűncselekményi veszélyhelyzetek a nemzeti dohányboltokban – a munkakörülmények és a fluktuáció viszonya. *Ügyészek Lapja*, 30. évf., 1. szám, 51–62.
- NAGY L. T. (2008): Az erőszakos bűnözés trendjei az ERÜBS-adatok alapján. *Kriminológiai Tanulmányok*, 45. szám, 13–41.
https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt45_2008_sec.pdf.
- NAGY L. T. (2011): A közfeladatot ellátó személyek elleni erőszak. *Kriminológiai Tanulmányok*, 48. szám, 144–167. https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt48_2001_sec.pdf.
- NÉMETH ZS. (2020): Bevezetés a bűnmegelőzésbe. In: BARABÁS A. TÜNDE (szerk.): *Kriminológia MA*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 13–18.

További források

- ORFK (2023): 29000-197/7-3/2023. számú bűnügyi adatszolgáltatás (KOZA). Budapest: Országos Rendőr-főkapitányság.
- R1 (2021): Eljátszott közel 17 millió forintot. *Police.hu*, november 18.
<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/eljatszott-kozel-17-millio-forintot>.

- R2 (2021): Fölözéssel lopta munkaadóját. *Police.hu*, november 24.
<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/folozessel-lopta-munkadojat>.
- R3 (2017): Kiraboltatta magát egy budapesti dohánybolt alkalmazottja. *Police.hu*, október 2.
<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/kiraboltatta-magat-egy-budapesti-dohanybolt>.
- R4 (2020): Kibontotta a falat. *Police.hu*, január 14.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/kibontotta-a-falat>.
- R5 (2020): Készenléti rendőrök fogták el a helyszínen a dohánybolti betörőt Miskolcon. *Police.hu*, április 14.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/keszenleti-rendorok-fogtak-el-a-helyszinen-a>.
- R6 (2020): Berúgta a dohánybolt ajtaját. *Police.hu*, április 14.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/helyi-hirek/berugta-a-dohanybolt-ajtajat-0>.
- R7 (2019): Elitta a lopott pénzt. *Police.hu*, november 13.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/elitta-a-lopott-penz>.
- R8 (2020): Lezárt ügy: hiába viselt maszkot, a rendőrök felismerték. *Police.hu*, április 12.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/lezart-ugy-hiaba-viselt-maszkot-a-rendorok>.
- R9 (2020): Lopott kapával és kerékpárral akart egy újabb bűncselekményt elkövetni, a rendőrök elfogták. *Police.hu*, június 4.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/lopott-kapaval-es-kerepparral-akart-egy-ujabb>.
- R10 (2021): Feladta magát a rabló, miután megtudta, hogy keresik a rendőrök. *Police.hu*, április 18.
<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/feladta-magat-a-rablo-miutan-megtudta-hogy-keresik>.
- R11 (2020): Fegyverrel rabolták ki a dohányboltot – elfogták őket a rendőrök. *Police.hu*, május 17.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/fegyverrel-raboltak-ki-a-dohanyboltot-elfogtak>.
- R12 (2020): Két órán belül elfogták a dohánybolt rablót a rendőrök. *Police.hu*, május 24.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/ket-oran-belul-elfogtak-a-dohanybolti-rablot-a>.
- R13 (2020): 30 másodperc alatt érték tetten a rendőrök. *Police.hu*, február 27.
<http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/30-masodperc-alatt-ertek-tetten-a-rendorok#4>.

- Ü1 (2022): Tippmixre költötte az elsikkasztott dohánybolti bevételt. *Ügyészség.hu*, október 19.
<http://ugyeszseg.hu/tippmixre-koltotte-az-elsikkasztott-dohanybolti-bevetelt-a-bacs-kiskun-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
- Ü2 (2015): Trafikrablásnak álcázták a sikkasztást. *Ügyészség.hu*, december 22.
<http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/sajto1/2015/12/2015.12.22-fov.pdf>.
- Ü3 (2021): Dohánybolti eladóval szemben volt erőszakos a nő. *Ügyészség.hu*, augusztus 6.
<http://ugyeszseg.hu/dohanybolti-eladoval-szemben-volt-eroszakos-a-no-a-komarom-esztergom-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>;
Kamerafelvétel: <https://www.youtube.com/watch?v=5xdL9eHnUnY>.
- Ü4 (2022): Testi sértés a dohányboltnál. *Ügyészség.hu*, június 15.
<http://ugyeszseg.hu/testi-sertes-a-dohanyboltnal-videoval-a-komarom-esztergom-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
- Ü5 (2022): Erőfitogtatás egy szórakozóhelyen – kiütés a dohányboltban. *Ügyészség.hu*, március 23.
<http://ugyeszseg.hu/erofitogtatas-egy-szorakozohelyen-kiutes-a-dohanyboltban-videoval-a-veszprem-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
- Ü6 (2021): Dohányboltban dühöngött egy férfi. *Ügyészség.hu*, március 10.
<http://ugyeszseg.hu/dohanyboltban-duhongott-egy-ferfi-videoval-a-komarom-esztergom-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
- Ü7 (2022): Megverte a dohányboltban. *Ügyészség.hu*, január 13.
<http://ugyeszseg.hu/megverte-a-dohanyboltban-videoval-a-komarom-esztergom-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
Kamerafelvétel: <https://www.origo.hu/itthon/20220113-megverték-egy-ferfit-egy-tatabanyai-dohanyboltban.html>.
- Ü8 (2021): Ugyanannál a dohányboltnál ismét bántalmazott egy férfit. *Ügyészség.hu*, augusztus 17.
<http://ugyeszseg.hu/ugyanannal-a-dohanyboltnal-ismet-bantalmazott-egy-ferfit-ujabb-vademeles-a-fovarosi-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
- Ü9 (2021): Megütötte a sértettet, aki hanyatt esve életveszélyes sérülést szenvedett. *Ügyészség.hu*, június 2.
<http://ugyeszseg.hu/megutotte-a-sertettet-aki-hanyatt-esve-eletveszelyes-serulest-szenvedett-vademeles-videoval-a-fovarosi-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
- Ü10 (2022): Vascsóvel bántalmazta a sértettet. *Ügyészség.hu*, február 11.
<http://ugyeszseg.hu/vascsovel-bantalmazta-a-sertettet-videoval-a-komarom-esztergom-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.
- Ü11 (2022): Lefejelte a vásárlót, aki csak a dohányboltba akart bemenni. *Ügyészség.hu*, január 21.
<http://ugyeszseg.hu/lefejelte-a-vasarlot-aki-csak-a-dohanyboltba-akart-bemenni-videoval-a-somogy-megyei-fougyeszseg-sajtokozelemeny/>.

- Ü12 (2021): Berúgta a dohánybolt ajtaját. *Ügyészség.hu*, szeptember 6.
<http://ugyeszseg.hu/berugta-a-dohanybolt-ajtajat-a-komarom-esztergom-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>.
- Ü13 (2022): Plüss hátizsákba rejtett téglával támadt a dohánybolti eladóra. *Ügyészség.hu*, augusztus 16.
<http://ugyeszseg.hu/pluss-hatizsakba-rejtett-teglaval-tamadt-a-dohanybolti-eladora-a-debreceni-fellebbviteli-fougyeszseg-sajtokozlemenye>.
- Ü14 (2022): Késsel rabolta ki a dohányboltot. *Ügyészség.hu*, október 11.
<http://ugyeszseg.hu/kessel-rabolta-ki-a-dohanyboltot-videoval-a-pest-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>.
- Ü15 (2021): Késsel rabolta ki a dohányboltot. *Ügyészség.hu*, július 23.
<http://ugyeszseg.hu/kessel-rabolta-ki-a-dohanyboltot-vademeles-a-fovarosi-fougyeszseg-sajtokozlemenye-rendorsegi-videoval/>.
- Ü16 (2021): Három napon belül bíróság elé állt a félmeztelen trafikrabló. *Ügyészség.hu*, szeptember 17.
<http://ugyeszseg.hu/harom-napon-belul-birosag-ele-allt-a-felmeztelen-trafikrablo-a-somogy-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>.
- Ü17 (2020): Letartóztatásban az oroszlanói keses rabló. *Ügyészség.hu*, április 17.
<http://ugyeszseg.hu/letartoztatásban-az-orozslanyi-keses-rablo/>.
- Ü18a (2020): Letartóztatásba került a békéscsabai rablás gyanúsítottja. *Ügyészség.hu*, június 22.
<http://ugyeszseg.hu/letartoztatásba-kerult-a-bekescsabai-rablas-gyanusítottja/>.
- Ü18b (2020): Bíróság elé állt a békéscsabai trafikrabló. *Ügyészség.hu*, július 10.
<http://ugyeszseg.hu/birosag-ele-allt-a-bekescsabai-trafikrablo-a-bekes-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>.
- Ü19 (2021): Letartóztatásban a dohánybolt kirablója. *Ügyészség.hu*, január 4.
<http://ugyeszseg.hu/letartoztatásban-a-dohanybolt-kirabloja-a-veszprem-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>.
- Ü20 (2022): Bűnmegelőzés a nemzeti dohányboltokban. *Ügyészség.hu*, február 1.
<http://ugyeszseg.hu/bunmegelozes-a-nemzeti-dohanyboltokban/>.